

Conciliació, teletreball i virus: Les dones ho han pagat més car

Després de tres mesos de confinament, les dones han continuat portant el pes de la llar, han tingut greus problemes per conciliar-ho amb el teletreball, i han patit més episodis d'ansietat i violència

Laura Aznar i Laia Soldevila

Una mare porta la filla a l'escola Vila-romà de Palamós aquest 1 de juny del 2020 / XAVIER PI

Aquest és un article d'alerta perquè el coronavirus no entén de fronteres però sí de [classes socials](#) i de desigualtats de gènere, i no podem passar-ho per alt. Després de tres mesos de confinament, totes les dades (començant per les del [World Economic Forum](#)) confirmen que les dones són les que més han patit els efectes de la pandèmia. Elles són les que més s'han infectat per la Covid-19, les que més violència física i psicològica han suportat dins les llars, les que han continuat fent els treballs de cura i neteja més precaris fora de casa i les que més ha mantingut el pes de les tasques de la llar i la cura dels fills en uns mesos de teletreball impossible i una situació estressant.

Paradoxalment, la pandèmia ha fet més evident la importància de les tasques dedicades al sosteniment de la vida. Tenir cura de la llar, atendre infants i familiars dependents, preparar els àpats, planificar l'economia familiar és imprescindible però, de nou, s'ha demostrat que no té un reconeixement social i econòmic digne. Potser, perquè, com [deia l'escriptora Silvia Federici](#), "el capitalisme ha tingut grans beneficis gràcies al treball barat de les dones"... i no ho vol canviar. Per

això, davant la nova crisi econòmica que comença aquests mesos, les dones tornen a ser un dels *targets* més vulnerables. Ja [ho van ser durant la crisi del 2008](#) i no se'n van recuperar. Les perspectives actuals semblen encara pitjors i l'Observatori Dona, Empresa i Economia (ODEE) ja [parla](#) d'un "retrocés de mig segle en igualtat de gènere" si no hi ha mesures per corregir-ho.

El vuit de març vam omplir els carrers per reivindicar "una vida digna" contra la "precarietat i les fronteres". Però la proclama no va anar a més perquè pocs dies després començava el llarg confinament. Durant aquests tres mesos s'ha fet més gran la bretxa de gènere. Aquí teniu totes les dades que corroboren que la maternitat, la conciliació i el teletreball l'han pagat més les dones.

Sobrecàrrega (no remunerada) de tasques de cures i neteja

El tancament d'escoles i de serveis d'atenció a les persones ha afectat especialment les dones, que són les que més temps dediquen a la cura i les tasques de la llar. De mitjana, fan dues hores de feina reproductiva més que els homes, segons recollia un [estudi de l'Observatori Dona, Empresa i Economia](#) (ODEE). Un [informe de Proctel & Gamble](#) de l'any passat també confirmava que les dones també són les que assumeixen més càrrega mental de les tasques de la llar. A l'Estat espanyol, un 87% de les mares asseguren que són les principals responsables que tot flueixi adequadament a la casa, i un 69% reconeix que les seves parelles masculines col·laboren, però que cal demanar-ho.

A l'Estat espanyol, un 87% de les mares asseguren que són les principals responsables a la casa

En temps de pandèmia, on la càrrega de cures ha augmentat pel confinament, aquesta situació no s'ha revertit. Si bé és cert que els homes han assumit més tasques de cura, de neteja i de cuina, la feina que requereix aquest treball ha augmentat, i les dones segueixen sent les que més temps hi dediquen [segons diversos estudis i enquestes que s'han fet durant el confinament](#). Què passaria si es remunerés tot el treball de les dones a la llar? Segons un informe de l'ODEE, el cost d'aquestes tasques el 2015 va ser de 50.321 milions d'euros i, per tant, el PIB català s'incrementaria un mínim del 23,4% si es retribuïssin. Tenir en compte el valor econòmic de les cures i la neteja faria que les dones poguessin obtenir uns ingressos salarials bruts un 25% superiors als actuals, segons el mateix informe.

Dificultats per conciliar, mantenint feines més precàries

Les dones no només realitzen aquestes tasques a la llar de forma gratuïta, sinó que aquesta dedicació les limita en el teletreball que han hagut d'assumir aquests mesos de pandèmia. "Des del primer dia de confinament, moltes dones ja estan agafant excedències, permisos sense sou o renunciant directament al treball, quan era de poques hores", [explicava Laura Baena](#), fundadora del Club de las Malasmadres. Aquesta associació ha realitzat una [enquesta a més de 12.000 mares](#) i el 80% d'elles han dit que tenen problemes per treballar. La situació en famílies monomarentals és encara pitjor, perquè no tenen cap més referent adult per a cuidar els infants. Les escoles estan obrint els seus centres en fase 2, però no per fer-hi una activitat lectiva normal. Caldrà veure com començarà el curs escolar i quines mesures de conciliació hi haurà si finalment una part dels dies es farà [activitat en línia](#) i des de casa.

De fet, els [problemes de conciliació](#) ja han fet que, durant el confinament, algunes dones hagin reduït la seva jornada laboral o fins i tot hagin optat per renunciar a la feina fora de la llar, cosa que ha fa baixar els seus ingressos econòmics. També cal tenir en compte que, prèviament a la crisi del

coronavirus, les dones ja eren les que tenien els treballs més precaris. Segons les dades de la Generalitat de Catalunya de 2017, les darreres disponibles, [les dones guanyen de mitjana anualment un 23% menys que els homes](#). Les dades també indiquen que la bretxa salarial més gran entre homes i dones, equivalent al 29,4%, es troba justament en aquelles ocupacions més feminitzades, on els sous són més baixos i les feines més estacionals i precàries. Un exemple són les treballadores de la llar i la cura. Es calcula que a l'Estat espanyol hi ha més de [600.000 persones](#), la majoria de les quals, dones i migrants, que s'hi dediquen professionalment. D'aquestes, una mica més d'un terç ho fa en situació irregular, sense contracte de treball.

Amb problemes de salut mental i infectades per la Covid-19

El pes de les cures i el fet de combinar-ho amb el teletreball també ha començat a deixar seqüeles psicològiques a les dones. [elDiario.es](#) ho explicava fent referència a un estudi realitzat per la Universitat del País Basc a gairebé 7.000 persones. Segons les entrevistes fetes, les dones són les que han patit més ansietat (un 44% respecte el 25% d'homes) i més falta de concentració (un 46,5% enfront del 35,6% dels homes). Gairebé la meitat dels enquestats (46%) assegurava que havia augmentat el seu malestar, però un 12% de les dones asseguraven que havia pujat "molt" mentre que només el 6,8% dels homes donaven la mateixa resposta.

Bona part de les professions que estan al capdavant i a la rereguarda de l'emergència sanitària són dones

Les dones no només han patit més problemes de salut mental pel confinament, sinó que també han estat el col·lectiu que més s'ha infectat per la Covid-19. El nou recompte de persones contagiades que va implementar la Generalitat durant l'abril va fer que la tendència d'infectats es capgirés i, en termes absoluts, aquell mes la xifra de dones mortes per coronavirus a Catalunya va superar la dels homes, com explicaven CRÍTIC i Storydata en [aquests gràfics](#). Les infeccions de dones que es troben en edat laboral han augmentat de forma exponencial, i segons [explicava](#) l'analista de dades Roger Sanjaume, el 15 d'abril els casos positius entre dones representaven un 20% més que els casos d'homes infectats. No és cap casualitat. Bona part de les professions que estan al capdavant i a la rereguarda de l'emergència sanitària són dones: un 70% entre el personal sanitari, hospitalari i farmacèutic; un 84% en les plantilles de les residències de la gent gran; representen un 80% de les treballadores socials; un 64% dels empleats en establiments d'alimentació i productes bàsics i un 84% del personal de neteja, segons un [estudi de la Cambra de Comerç de Barcelona](#).

Afectades pels ERTO i per la desescalada laboral

La crisi del coronavirus ja està provocant un descens de les rendes familiars a causa de l'aturada abrupta de molts sectors, els acomiadaments i els Expedients de Regulació Temporal d'Ocupació (ERTO). De nou, però, totes aquestes circumstàncies afecten més les dones i així ho corroboren diverses dades com l'[enquesta](#) que han fet les investigadores Libertad González (UPF) i Lidia Farré (UB) a 7.091 individus. Els resultats constaten que hi ha hagut una pèrdua de 20 punts percentuals de mitjana en l'ocupació, similar entre homes i dones, però el percentatge d'ocupació laboral femenina ja era més baix, i això es manté. Així, si abans del confinament un 87% dels homes i un 74% de les dones amb un nivell educatiu baix tenia ocupació, ara els percentatges són del 58% i el 42%, respectivament. En el cas de les persones enquestades amb un nivell educatiu alt, abans del confinament treballaven el 94% dels homes i el 89% de les dones. Ara, ho fan el 81% i el 75%.

També ha detectat aquest fenomen l'estudi del think tank [EsadeEcPol](#), que destaca que l'activitat en

sectors amb interaccions socials freqüents “s’ha paralytitzat gairebé totalment”. Aquests sectors, “tendeixen a estar dominats per les dones”, com els serveis personals, el comerç o l’hostaleria. Segons l’autora de l’estudi, Claudia Hupkau, més del 29% de les dones treballen en àmbits afectats per la quarantena, comparat amb el 21% dels homes. El sector serveis és un dels que arribarà més tard a l’ocupació que havia tingut els mesos anteriors i que, consegüentment, perdrà més llocs de treball. A més, cal tenir en compte que hi ha moltes dones que treballen a l’economia informal – dones migrants sense permís de residència, bona part de les treballadores de la llar, les internistes o les treballadores sexuals – les quals, com [recorden](#) des del Consell Nacional de Dones de Catalunya, no rebran cap subsidi.

Violència durant el confinament

Des de l’inici del confinament algunes expertes en violència masclista van advertir que l’espai de convivència amb l’agressor havia passat a ser 24/7. Segons [l’advocada Carla Vall](#), això implica que “tots els factors de protecció que tenien les dones – contacte amb tercers, relacions socials, possibilitats de sortir de l’habitatge –, s’havien esvaït”. De fet, els diferents serveis que atenen les dones que pateixen violència masclista han constatat aquesta situació. D’una banda, durant el primer mes i mig de confinament, el nombre de trucades a la línia 900 900 120 va augmentar un 88%. La major part de les dones que van trucar-hi (el 72,4%) havien estat directament afectades per la violència. Quatre de cada deu tenien entre 31 i 40 anys i vivien amb la parella i els fills. Tot i que moltes van denunciar diversos tipus de violència, el 91,8% de les dones havien patit violència psicològica; el 39,5%, també física; el 7,1%, econòmica i el 2,5%, sexual.

Només el primer mes i mig de confinament el nombre de trucades al 900 900 120 va augmentar un 88%

De l’altra, els [serveis d’atenció presencial](#) per a les dones i els infants en situació de violència també van fer al voltant de 1.300 atencions d’emergència i per recursos d’habitatge. Des que va començar el confinament, els Serveis d’Intervenció Especialitzada (SIE), que ofereixen atenció integral i recursos en el procés de recuperació i reparació de les dones i els menors, han atès 7.894 dones en situació de violència masclista, unes 800 setmanals. Aquests mesos, els Mossos d’Esquadra han rebut 1.537 denúncies per violència masclista dins de la parella, que si bé representen un 33% menys que les registrades durant el mateix període de l’any passat, cal tenir en compte les condicions de confinament en què es trobaven les agredides.

Malauradament, no en tots els casos s’ha pogut intervenir a temps. Al març, abril i maig [hi ha hagut vint dones assassinades](#) per homes a l’Estat espanyol.